ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 3

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 3

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

STATIKANING MUVOZANAT TENGLAMALARI YORDAMIDA TORTISHGA QARSHILIK KUCHINI ANIQLASH

Pardayev Obid Raximbobyevich
Jizzax politexnika instituti, professor.v.b.
Kuvandikov Yokub Tursunbayevich
Jizzax politexnika instituti, dotsent.v.b. (PhD)
E-mail: yokubjonyokubjon399@gmail.com

Annotasiya. Ushbu maqolada ekinlarning qator oralariga ishlov berishda ishlatiladigan o‘qyoysimon panja o‘rniga taklif etilayotgan eksperimenta ishchi organga ta’sir etadigan qarshilik kuchining miqdori nazariy jihatdan aniqlangan va amaldagi mavjud o‘qyoysimon panja bilan qiyoslab tahlil qilinganligi haqidagi ma’lumotlar berilgan hamda qarshilik kuchining tezlikga bog‘liqligi to‘g‘risida diagramma keltirilgan.

Kalit so‘zlar. Tuproq, o‘qyoysimon panja, yonilg‘i sarfi, tortishga qarshiligi, harakat tezligi, tuproq zinchligi, tuproq qattiqligi va tuproq namliga.

Аннотация. В статье приведены сведения по теоретическому определению величины силы сопротивления, действующей на экспериментальный рабочий орган, который предлагается использовать вместо серийной стрельчатой лапы, применяемой при обработке рядов сельскохозяйственных культур, и её сравнение с существующей серийной стрельчатой лапы, а также схема, показывающая представлена зависимость силы сопротивления от скорости.

Ключевые слова: почва, стрельчатая лапа, расход топлива, тяговое сопротивление, скорость движение, плотность почва, твёрдость почва и влажность почва.

Abstract. The article presents information on the theoretical determination of the magnitude of the resistance force acting on the experimental working element, which is proposed to be used instead of the serial arrow paw used in the processing of rows of agricultural crops, and its comparison with the existing serial arrow paw, as well as a diagram showing the dependence of the resistance force on speed.

Keywords: soil, arrow paw, fuel consumption, traction resistance, speed of movement, soil density, soil hardness and soil moisture.

KIRISH

Kultivator panjasining tortishga qarshiligi uning energiya hajmdorligini baholaydi. Shuning uchun uning qiymati mumkin qadar kam bo‘lishi lozim. Shundan kelib chiqib o‘qyoysimon panjaning tortishga qarshiligini tadqiq etamiz. Ekinlardan, ayniqsa paxtadan yuqori hosil olishga qaratilgan agrotexnik tadbirlar ichida g‘o‘za qator oralariga ishlov berish juda muhim o‘rin tutadi. Chunki qator

ISSN 3030-3907

oralariga ishlov berish 4-5 oy davom etadi. KXU-4M chopiq kultivatorini ishchi organlari doimo tuproq bilan yopiq kontaktda bo‘lganligi sababli ular juda og‘ir sharoitlarda ishlaydi. Kultivator ishchi organlariga tushadigan tuproq qarshiligi yig‘ilib traktorga tushadigan umumiy qarshilikni tashkil etadi. Traktorga tushadigan umumiy qarshilik chopiq kultivatorlarini tezligiga, ishchi organlar soniga ishlov berish chuqurligiga uzviy bog‘liq bo‘ladi.

1-jadval

KXU-4M chopiq kultivatori ishchi organlarining nomi va soni

№	Ishchi organlar nomi va modeli	Ishchi organlar soni, dona	
		60 sm qator oralari uchun	90 sm qator oralari uchun
1	2	3	3
1	Takomillashtirilgan yulduzcha: o‘ng chap	4 4	4 4
2	Yumshatgich lappak (KMX-81)	8	8
3	165 mm. Pichoqlar: o‘ng (NKU-46) chap (NKU-47)	4 4	8 8
4	Yumshatgich panja (KMX-570)	7	7
5	O‘qyoysimon panja	5	5
6	Yumshatgich panja (KMX-540)	21	29
7	O‘g‘it soshnigi (KMX-62 A)	4	4
8	Ariqochgich (KXU-21.000)	5	5
	Jami	66	74

Traktorga tushadigan umumiy qarshilik ortgan agregat ramasiga tushadigan yuklanish ortishi sababli har xil nuqsonlar kelib chiqadi va yonilg‘i-moylash mahsulotlari sarfi ham ortib boradi. Bizning Respublikamizga yonilg‘i-moylash mahsulotlarining katta qismi xorijdan keltiriladi. Bu yetishtiriladigan mahsulotning tannaxini oshib ketishiga sabab bo‘ladi. Shularni hisobga olib biz o‘qyoysimon panjaning tortishga qarshiligini aniqlaymiz.

Ma’lumki KXU-4M chopiq kultivatorining umumiy yonilg‘i sarfi kultivator ishchi organlari soniga bevosita bog‘liq bo‘ladi. KXU-4M chopiq kultivatori ishchi organlar nomi va soni 1-jadvalda keltirilgan.

Ishchi organlarni kerakli chuqurlikda yuradigan qilib sozlash uchun kultivator seksiyalarining tayanch g‘ildiraklari tagiga taxtachalar qo‘yiladi. Bu taxtachalarning qalinligi kerakli ishlov berish chuqurligidan 1-2 sm kam bo‘lishi kerak (g‘ildiraklarning tuproqqa botish chuqurligi). hisobga olish uchun ishchi

ISSN 3030-3907

organlarni joylashtirishdan avval barcha seksiyalarning shtangalari gorizontal holga keltiriladi.

O‘qyoysimon panjaning tortishga qarshiligi uning energiya hajmdorligini baholaydi. Agar ishchi organ qanchalik ko‘p qarshilikka uchrasa traktor shunchalik yuklanadi va yonilg‘i moylash mahsulotlari sarfi ortadi. Har xil ekinlar uchun mexanizatsiyalashtirilgan ishlarda sarflanadigan yonilg‘ining foiz miqdori 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval

Mexanizatsiyalashtirilgan ishlarda yonilg‘i moylash mahsulotlarini ekinlar turi bo‘yicha sarflanishi

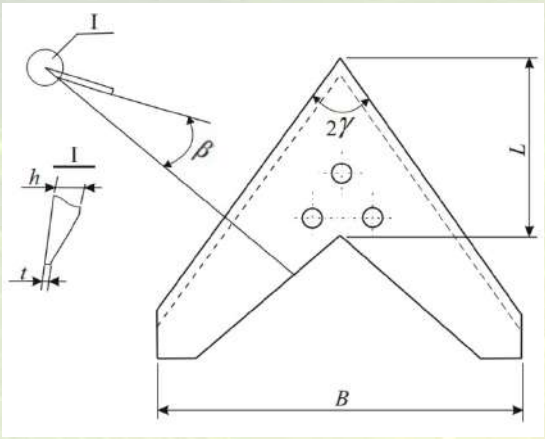
Ekinning nomi	Mexanizatsiyalashtirilgan ishning nomi			
	Shudgorda %	Ekish %	Qator oralariga ishlov berish %	Hosilni yig‘ish %
Makkajo‘xori-don uchun	40	15	13	32
Makkajo‘xori-silos uchun	32	13	11	44
Kungaboqar	40	16	13	31
Paxta	31	13	40	16
Bug‘doy	61	11	9	19

2-jadvaldan ko‘rishimiz mumkinki paxta yetishtirishda uning qator oralariga ishlov berishda sarflanadigan yonilg‘i miqdori 40% yerni shudgorlashda 31% ni tashkil etmoqda, sabab shundaki paxta ekish uchun yer bir marta shudgorlanadi, qator oralariga esa besh martagacha ishlov beriladi. Shuning uchun ishchi organlar loyihalanayotganda qarshilik kuchlarini umumiy miqdorini mumkin qadar kam bo‘lishiga erishish lozim. Shundan kelib chiqib o‘qyoysimon panjaning tortishga qarshiligini tadqiq etamiz. O‘qyoysimon panja paxta egatlari tubiga 120-140 mm chuqurlikda ishlov berganda yopiq kesish sharoitida ishlaydi.

Bu olingan ifoda tahlili shuni ko‘rsatadiki, ekinlar qator oralariga (pushta) ishlov beradigan agregat o‘qyoysimon panjasining tortishga qarshiligi 1-rasmda ko‘rsatilgan parametrlari (B_o, γ, β, l, V), ishlov berish chuqurligi (h), agregatning harakat tezligi (V) hamda tuproqning fizik-mexanik xossalari (T, φ_1, φ_2, ε_{yo}, ψ_{yo}) ga bog‘liq ekan.

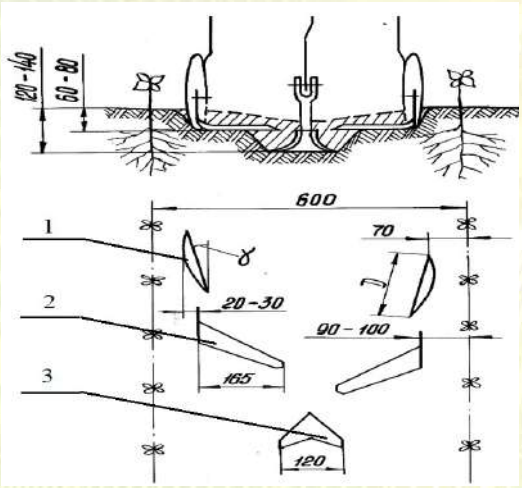
ISSN 3030-3907

L-tumshug‘ining uzunligi; B-qamrash kengligi; t-tig‘ining qalinligi; *β*-uvalanish burchagi; *γ*-ochilish burchagi.

1-rasm. O‘qyoysimon panjaning qarshilik kuchiga ta’sir etuvchi asosiy parametrlari.

KXU-4M kultivatori ishchi organlarining joylashishi 2-rasmda keltirilgan, ishchi organlarning umumiy soni kultivatorning bajaradigan vazifasiga va g‘o‘za qator oralariga bog‘liq ravishda o‘zgarib turadi.

1-sferik disk; 2-bir tamonlama pichoq; 3-o‘qyoysimon panja

2-rasm. KXU-4M kultivatori ishchi organlarining joylashishi.

Agar g‘o‘za qator oralaridagi masofa 600 mm bo‘lsa ishchi organlar soni kamroq, shunga mos ravishda yonilg‘i sarfi ham kamroq bo‘ladi. Agar g‘o‘za qator oralaridagi masofa 900 mm bo‘lsa ishchi organlar soni ko‘proq, shunga mos ravishda yonilg‘i sarfi ham ko‘proq, bo‘ladi.

Pushtalar egatlarining tubiga ishlov berilganda tuproqning o‘qyoysimon panja ta’siri ostidagi deformatsiyasi ularning yonbag‘irlariga ham tarqaladi va u, ya’ni yig‘ma ishchi organ bilan ishlov berishda ta’sir etuvchi kuch va agregat tezligi orasidagi bog‘lanish 2-rasmda keltirilgan.

Panja pushtalar egatlari tubiga ishlov berganda yopiq kesish sharoitida ishlaydi. Bunday sharoitda ishlaydigan uch iskanali panjaning tortishga qarshiligini quyidagi ifoda bo‘yicha aniqlash mumkin [1;-53-b.]:

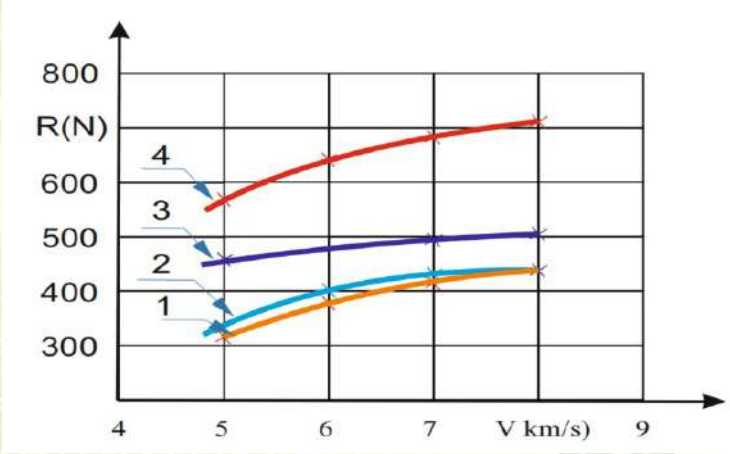

ISSN 3030-3907

$$R_y = \left\{\frac{T \cdot t_t^{o`} \cdot b_{o`}}{\sin\gamma_{o`}} + \frac{1}{2}[\tau_k]S_k\right\} \cdot \left[b_{o`} - S_y\frac{\cos(\gamma_{o`} + \varphi_1)}{\cos\varphi_1} \cdot \sin\gamma_{o`}\right] \cdot (\sin\gamma_{o`} + \varphi_1) + \sin\varphi_1\cos\gamma_{o`}) +$$
$$+ b_{o`}h\rho\left\{h_k^{o`}g\frac{\sin\alpha_{o`} + \operatorname{tg}\varphi_1(\cos\gamma_{o`}\operatorname{ctg}\gamma_{o`} + \sin\gamma_{o`}\cos\gamma_{o`})}{\cos\alpha_{o`}(\cos\alpha_{o`} - \operatorname{tg}\varphi_1\sin\gamma_{o`}\sin\alpha_{o`})} + \right.$$
$$\left. + \upsilon^2\frac{\sin^2\gamma_{o`}[\sin\alpha_{o`} + \operatorname{tg}\varphi_1\sin\gamma_{o`}(\operatorname{ctg}\gamma_{o`} + \cos\alpha_{o`})]}{\operatorname{ctg}\alpha_{o`} - \operatorname{tg}\varphi_1\sin\gamma_{o`}}\right\}\left(\frac{100 + W}{100}\right) \quad (1)$$

bunda: T-tuproqning qattiqligi, Pa; t_T – ish organi tig‘ining qalinligi, m; $[\tau_k]$-siljish tekisligi bo‘yicha hosil bo‘ladigan urinma kuchlanishning chegaraviy qiymati, Pa; $b_{o`}$-o‘qyoysimon panja qanotining kengligi, m; h-ishlov berish chuqurligi, m; ρ – tuproqning zichligi, kg/m^3; g – erkin tushish tezlanishi, m/s^2; W – tuproqning namligi, %.

(1) ifoda yuzasi tekis dala sharoitida ishlaydigan o‘qyoysimon panja uchun keltirib chiqarilgan.

3-rasm. Qator oralariga ishlov berishda o‘qyoysimon panjaga ta’sir etuvchi kuch va agregat tezligi orasidagi bog‘lanish

1. Resursi tugagan amaldagi o‘qyoysimon panja; 2. Yangi eksperimental ishchi organ; 3. Resursi tugagan eksperimental ishchi organ; 4.Yangi amaldagi o‘qyoysimon panja.

Pushta egatlarining tubiga ishlov berilganda tuproqning o‘qyoysimon panja ta’siri ostidagi deformatsiyasi ularning yonbag‘irlariga ham tarqaladi va u, ya’ni uch iskanali panja bilan ishlov berishda ta’sir etuvchi kuch va agregattezligi orasidagi bog‘lanish 3-rasmda keltirilgan[2].

Bu grafikdan ko‘rinadiki, bir xil chuqurlikda ishlov berishda pushtalar orasiga ishlov berayotgan o‘qyoysimon panja, tekis dalada ishlayotganga nisbatan ko‘proq hajmdagi tuproqni deformatsiyalaydi.

Buni hisobga olganda (1) ifoda quyidagi ko‘rinishga ega bo‘ladi

ISSN 3030-3907

$$R = Tt_t\, b_{,} + [\tau_k]\frac{\left[b\ \cos\frac{1}{2}(\alpha_o + \varphi_1 + \varphi_2) + htg(\frac{\pi}{4} - \frac{\varphi_2}{2})\right]h}{\cos\frac{1}{2}(\alpha\ + \varphi_1 + \varphi_2)} \times$$

$$\times\left[\sin\frac{1}{2}(\alpha_{,} + \varphi_1 + \varphi_2) + f\cos\frac{1}{2}(\alpha\ + \varphi_1 + \varphi_2)\cos\alpha\ \right] +$$

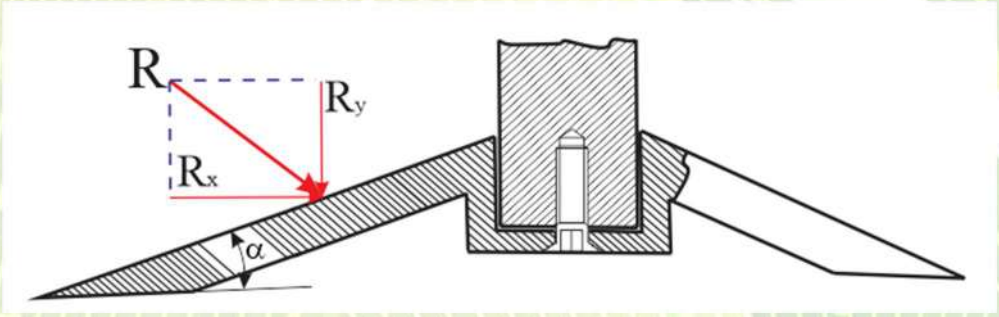
$$+ \rho h\left\{b\ \pi\left(\frac{1}{2} - \frac{\alpha}{180^\circ}\right)gtg(\alpha\ + \varphi_1) + \left[b\ \cos\frac{1}{2}(\alpha_o + \varphi_1 + \varphi_2) + htg(\frac{\pi}{4} - \frac{\varphi_2}{2})\right]\times\right.$$

$$\left.\times V^2\frac{\sin\alpha\ \sin(\alpha\ + \varphi_1)}{\cos\varphi_1}\right\}(1 + \frac{W}{100}), \quad (2$$

bunda ψ_{yo} – tuproqning yonbosh sinish burchagi, gradus; ε_{yo} – pushta yonbag‘rini gorizontga nisbatan og‘ish burchagi, gradus.

Bu olingan ifoda tahlili shuni ko‘rsatadiki, pushtalar orasiga ishlov beradigan mashina o‘qyoysimon panjasining tortishga qarshiligi uning parametrlari (V_t‘, γ, β, l_u), ishlov berish chuqurligi (h), agregatning harakat tezligi (V) hamda tuproqning fizik-mexanik xossalari (T, φ_1, φ_2, ε_{yo}, ψ_{yo}) ga bog‘liq ekan.

Yuqorida olingan natijalar hamda ilgarigi o‘tkazilgan tadqiqotlar asosida B = 0,26 m, γ=35º, α = 11º, T =0,9·10^6 Pa, t_T= 0,001 m, h = 0,12 m; $[\tau_k]$=1,7·10^4 Pa, l_u = 0,05 m; ρ =1,38 kg/m^3; W = 17,2%; φ_1 =30º, φ_2 = 40º, ψ_{yo}=60º, ε_{yo}=32º qabul qilinib, (2) ifoda bo‘yicha o‘tkazilgan hisoblar agregatning 5-7 km/soat tezlikda harakatlangada o‘qyoysimon panjaga ta’sir etadigan qarshilik kuchining ordinata o`qidagi taskil etuvchisi R_y=0,35-0,45 kN ni tashkil etishini ko‘rsatdi.

4-rasm. Kultivator o‘qyoysimon panjaga ta’sir etuvchi qarshilik kuchini aniqlashfa oid sxema.

Demak, o‘tkazilgan tadqiqotlar natijalariga ko‘ra, kultivator o‘qyoysimon panjasining tortishga qarshiligi uning parametrlari, ishlov berish chuqurligi, agregatning harakat tezligi va tuproqning fizik-mexanik xossalariga bog‘liq bo‘lib, agregat 5-7 km/soat tezlikda harakatlanganda bitta eksperimental ishchi organga ta’sir etadigan qarshilik kuchi 4-rasmdagi sxemadan foydalanib $R = R_y \cdot \cos\alpha = R_y \cdot 11^0$ dan 340-430 N ekanligi kelib chiqadi.

ISSN 3030-3907

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Кувандиков Ё. Т. ИССЛЕДОВАНИЕ ВЫБОРА ПРАВИЛЬНОЙ ШИРИНЫ РАБОЧЕГО ИНСТРУМЕНТА ДЛЯ КУЛЬТИВАТОРОВ //Universum: технические науки. -2024. -Т. 2. – №. 3 (120). – С. 40-42.
2. Кувандиков Ё. Т. Обоснование длины носка и высоты скалы поворотного рабочего органа культиватора //Universum: технические науки. – 2024. – Т. 2. – №. 1 (118). – С. 15-18.
3. Кувандиков Ё. Е., Кобилов Б. У. ИССЛЕДОВАНИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ОСНОВНЫХ ПАРАМЕТРОВ ОДНОСЛОЙНЫХ СЕРИЙНЫХ СТРЕЛЬЧАТЫХ ЛАП ЧИЗЕЛЕЙ ПРИ ИЗНОСЕ //Universum: технические науки: электрон. научн. журн. – 2022. – Т. 6. – С. 99.
4. Нуриев К. К., Кувандиков Ё. Т., Кабилов Б. У. У. ИССЛЕДОВАНИЕ ИЗМЕНЕНИЯ ОСНОВНЫХ ПАРАМЕТРОВ ЛЕЗВИЯ СЕРИЙНОЙ СТРЕЛЬЧАТОЙ ЛАПЫ КУЛЬТИВАТОРА ПРИ АБРАЗИВНОМ ИЗНОСЕ //Universum: технические науки. – 2023. – №. 11-2 (116). – С. 50-53.
5. Кувандиков Я. KULTIVATOR O ‘QYOYSIMON PANJALARINING YEYILISHINI O ‘RGANISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYA-LARIDAN FOYDALANISH //Потомки Аль-Фаргани. – 2024. – №. 2. – С. 87-90.
6. Katibovich N. K., Tursunbaevich K. Y. AMALDA ISHLATILAYOTGAN O ‘QYOYSIMON PANJALAR VA EKSPERIMENTAL PANJALARNING QIYOSIY SINOVLARINING NATIJALARI //Eurasian Journal of Academic Research. – 2024. – Т. 4. – №. 6-1. – С. 133-139.

ISSN 3030-3907